

99/30

Hospodaření školních hospodářství s majetkem státu

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu na rok 1999 pod číslem 99/30.

Kontrolu řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ Ing. Jiří Kalivoda.

Cílem kontroly bylo prověřit způsob zřizování a financování školních hospodářství a hospodaření s majetkem státu. Kontrolovaným obdobím byly roky 1991 až 1998.

Kontrolu provedly v období od září 1999 do ledna 2000 skupiny kontrolujících NKÚ z odboru školství a kultury a z oblastních odborů Beroun, Brno, Třebíč, Ostrava a Šumperk.

Kontrolované osoby:

- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“);
- Školské úřady:
Školský úřad Benešov, Školský úřad Beroun, Školský úřad Příbram, Školský úřad Jihlava, Školský úřad Třebíč, Školský úřad Blansko, Školský úřad Brno-město, Školský úřad Ostrava, Školský úřad Opava, Školský úřad Šumperk, Školský úřad Ústí nad Orlicí;
- Školní hospodářství:
Školní statek, Benešov, Pomněnice 1 (dále jen „Školní hospodářství Benešov“),
Střední zemědělská škola, Hořovice, Palackého náměstí 640 (dále jen „Školní hospodářství Hořovice“),
Vyšší odborná škola, Střední zemědělská škola a Rodinná škola, Březnice, Rožmitálská 340 (dále jen „Školní hospodářství Březnice“),
Školní statek, Boskovice, Havlíčkova 63,
Střední zahradnická škola, Brno-Bohunice, Lány 34,
Školní statek, Jihlava, Sasov 15 (dále jen „Školní hospodářství Jihlava“),
Školní statek, Třebíč, Žižkova 505 (dále jen „Školní hospodářství Třebíč“),
Školní statek, Opava, Englišova 526 (dále jen „Školní hospodářství Opava“),
Školní zahradnictví, Ostrava-Nová Ves, U Hrubků 115 (dále jen „Školní hospodářství Ostrava“),
Školní statek, Lanškroun, Dolní Třešňovec 21 (dále jen „Školní hospodářství Lanškroun“),
Střední odborná škola, Šumperk, Zemědělská 3 (dále jen „Školní hospodářství Šumperk“).

Námítky proti kontrolnímu protokolu, které podaly Školní hospodářství Jihlava, Školní hospodářství Opava a Školní hospodářství Ostrava, byly vypořádány vedoucími skupin kontrolujících rozhodnutími o námítkách. Odvolání proti rozhodnutí o námítkách, které podalo Školní hospodářství Opava, bylo vypořádáno usnesením senátu NKÚ.

Senát NKÚ (ve složení: Ing. Jiří Kalivoda - předseda, JUDr. František Bárta, Mgr. Marie Hošková, MVDr. Rudolf Němeček, Ing. Zdeněk Rodr - členové) na svém zasedání konaném dne 6. dubna 2000

schválil usnesením č. 99/30/19

kontrolní závěr v tomto znění:

Úvod

Školní statky, školní pole, školní rybníky a školní zahradnictví (dále jen „školní hospodářství“) jsou školními účelovými zařízeními, která byla do 23. 11. 1990 zřizována a řízena bývalými krajskými národními výbory. Pravomoc zřizovat, řídit a rušit organizace a zařízení v působnosti bývalých krajských národních výborů byla přenesena s účinností od 24. 11. 1990 na okresní úřady zákonem č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících. Na základě zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, zřizuje školská zařízení s účinností od 27. 12. 1990 MŠMT.

Činnost školních hospodářství je vymezena zákonem č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto zákona plní školní hospodářství účelové poslání spočívající ve vytváření podmínek pro praktické vyučování žáků a pro jejich zájmovou odbornou činnost a v rozvíjení odborné pedagogické práce učitelů škol.

MŠMT zřizovalo školní hospodářství jako příspěvkové organizace ve smyslu zákona č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), ve znění pozdějších předpisů. Takto zřízená školní hospodářství byla právními osobami s právní subjektivitou a ve smyslu zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, účetními jednotkami. V průběhu kontrolovaného období byla některá školní hospodářství na základě rozhodnutí zřizovatele sloučena se školami, které jsou rovněž příspěvkovými organizacemi zřizovanými MŠMT a které se staly po sloučení rozhodnutím zřizovatele jejich právními nástupci.

V roce 1991 financovalo MŠMT činnost 50 školních hospodářství. Tento počet se v průběhu kontrolovaného období postupně snižoval až na 43 ke dni 1. 1. 1999.

Školní hospodářství byla financována z rozpočtové kapitoly MŠMT. Prostřednictvím školských úřadů poskytl MŠMT všem školním hospodářstvím v letech 1991 až 1998 příspěvky v celkové výši 879,9 mil. Kč. Příspěvky se v jednotlivých letech od roku 1991 do roku 1998 postupně snižovaly. Z celkové výše příspěvků 168,9 mil. Kč v roce 1991 se snížily až na částku 60 mil. Kč v roce 1998. Od roku 1995 nepřidělovalo MŠMT školním hospodářstvím investiční prostředky.

Školní hospodářství získávala finanční prostředky na svou činnost nejen prostřednictvím školských úřadů, ale i prostřednictvím středních škol. Střední školy poskytovaly školním hospodářstvím tyto prostředky v dohodnuté výši jako příspěvek na úhradu zvýšených nákladů vzniklých v souvislosti s hlavní činností, tj. se zajišťováním praktické výuky nebo zájmové odborné činnosti žáků. Tímto způsobem poskytly střední školy v období let 1991 až 1998 finanční prostředky v celkové výši nejméně 19,5 mil. Kč.

Kromě prostředků z rozpočtové kapitoly MŠMT získávala školní hospodářství finanční prostředky na svou činnost zejména z tržeb za prodej produktů zemědělské prvovýroby a za dodávky služeb.

Kontrolou bylo zjištěno:

I. MŠMT

- 1) MŠMT vykonávalo funkci zřizovatele školních hospodářství od 27. 12. 1990. Delimitace školních hospodářství z působnosti okresních úřadů do působnosti MŠMT měly být podle zákona č. 564/1990 Sb. ukončeny nejpozději do 31. 7. 1991.

MŠMT předložilo ke kontrole hospodářské smlouvy o převodu majetku pouze u tří z celkového počtu 11 kontrolovaných školních hospodářství. Ve zbývajících případech je nepředložilo se zdůvodněním, že nebyly nalezeny nebo byla nalezena jen jejich část.

- 2) MŠMT vydalo všem kontrolovaným školním hospodářstvím zřizovací listiny až po termínu 31. 7. 1991, k němuž měla být ukončena jejich delimitace z působnosti okresních úřadů. Z celkového počtu 11 kontrolovaných školních hospodářství vydalo MŠMT zřizovací listiny třem školním hospodářstvím do konce roku 1991, pěti školním hospodářstvím v roce 1992 a třem školním hospodářstvím až v roce 1993.

- 3) Podle ustanovení § 31 odst. 2 zákona č. 576/1990 Sb. musí zřizovací listina obsahovat mimo jiné vymezení majetku, k němuž má organizace právo hospodaření, a dále vymezení základního účelu a tomu odpovídajícího předmětu činnosti organizace.

MŠMT doložilo vymezení majetku v přílohách ke zřizovacím listinám celkem u devíti z 11 kontrolovaných školních hospodářství, z toho ve dvou případech je však z důvodu nesrozumitelnosti a dodatečných úprav nelze považovat za věrohodné. Ve dvou případech MŠMT nedoložilo ke zřizovacím listinám přílohy vymezující majetek vůbec; dle jeho sdělení byla jedna z nich skartována a druhá nebyla do ukončení kontroly nalezena.

MŠMT vymezilo v období od 1. 9. 1991 sedmi kontrolovaným školním hospodářstvím ve zřizovacích listinách právo hospodaření i k zemědělským budovám, halám a stavbám v celkové hodnotě cca 435 mil. Kč a dále k neoceněným pozemkům o celkové výměře

cca 5 737 ha, a to přesto, že právo hospodaření k tomuto majetku zaniklo školním hospodářstvím dne 24. 6. 1991, nabytím účinnosti zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, na základě kterého tento majetek přešel do správy Pozemkového fondu ČR (dále jen „PF ČR“).

MŠMT svůj postup odůvodnilo tím, že jeho pracovníci zřejmě nebyli o existenci uvedeného zákona informováni. MŠMT jako zřizovatel školních hospodářství tímto postupem závažným způsobem porušilo povinnosti dané mu ustanoveními § 21 a 24 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve kterých je mu mj. uloženo dodržovat zákony a dbát o zachování zákonosti v okruhu své působnosti.

MŠMT tento stav v následujícím období nenapravilo a vykazovalo v období od roku 1991 do roku 1998 v „rozvaze příspěvkových organizací“ (sumář rozpočtové kapitoly MŠMT) nesprávné údaje o hodnotě majetku v resortu MŠMT, neboť vykazovalo i nemovitý majetek (budovy, haly a stavby), ke kterému školní hospodářství již neměla právo hospodaření a který od dne účinnosti zákona č. 229/1991 Sb. náležel do správy PF ČR.

Uvedený postup MŠMT způsobil řadu závažných nedostatků zjištěných v účetní evidenci nemovitého majetku u školních hospodářství, které měly zásadní vliv na jejich hospodaření, a to především nesprávné vedení účetní evidence nemovitého majetku, neoprávněné nakládání s tímto majetkem, neoprávněné odepisování tohoto majetku, a následně tvorbu fondu reprodukce investičního majetku v nesprávné výši a zkršlování hospodářských výsledků školních hospodářství v jednotlivých letech. Tato zjištění jsou předmětem části III. tohoto kontrolního závěru.

- 4) MŠMT vymezilo školním hospodářstvím ve zřizovacích listinách základní účel a předmět činnosti pouze odkazem na obecně závazné právní předpisy a odkazem na statut. Příslušné statuty však MŠMT do doby ukončení kontroly NKÚ nevydalo.

Ve třech případech vymezilo MŠMT předmět činnosti odkazem na ustanovení § 8 a § 22 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol, ve znění pozdějších předpisů, která však činnost školních hospodářství nevymezují. Např. ustanovení § 8 pouze definuje pojmy střední odborné vzdělání a úplné střední vzdělání a v ustanovení § 22 je pouze uvedeno, že praktické vyučování je nedílnou součástí výchovy a vzdělávání a uskutečňuje se ve školách a školských zařízeních.

Do 31. 12. 1997 MŠMT ve zřizovacích listinách nevymezilo školním hospodářstvím rozsah činnosti a služeb prováděných v rámci hospodářské činnosti ani rozsah činností prováděných k naplnění jejich účelového poslání v rámci hlavní činnosti. Školní hospodářství pak při provádění a vykazování hospodářské

činnosti postupovala nejednotně. Kontrolou bylo zjištěno, že do roku 1994 prováděla školní hospodářství zemědělskou prvovýrobu v rámci hlavní činnosti, v letech 1994 až 1998 převážně v rámci hospodářské činnosti. S účinností od 1. 1. 1998 vydalo MŠMT školním hospodářstvím dodatky ke zřizovacím listinám, v nichž stanovilo, že zajišťování zemědělské prvovýroby a dodávání zboží a služeb je předmětem hospodářské činnosti. Po vydání dodatků ke zřizovacím listinám školní hospodářství sice prováděla zemědělskou prvovýrobu jako hospodářskou činnost, u kontrolovaných školních hospodářství však bylo zjištěno, že ji nevedla v účetnictví odděleně od hlavní činnosti. V důsledku toho nebylo možno vysledovat, zda příspěvky ze státního rozpočtu určené na zabezpečování hlavní činnosti nebyly použity na krytí nákladů hospodářské činnosti. Podrobněji je toto uvedeno v části III. tohoto kontrolního závěru.

- 5) MŠMT jako zřizovatel školních hospodářství nedodržel ustanovení § 16 vyhlášky č. 205/1991 Sb., o hospodaření s rozpočtovými prostředky státního rozpočtu České republiky a o finančním hospodaření rozpočtových a příspěvkových organizací, tím, že v období od roku 1991 do roku 1998 nestanovovalo školním hospodářstvím hospodářský výsledek.

V období let 1991 až 1998 vykazala školní hospodářství ztrátu z hlavní i hospodářské činnosti v celkové výši 201,8 mil. Kč. Např. v roce 1998 vykazalo z celkového počtu 44 školních hospodářství celkem 20 školních hospodářství ztrátu z hlavní činnosti v celkové výši 25 mil. Kč, v hospodářské činnosti vykazalo 18 školních hospodářství ztrátu v celkové výši 37 mil. Kč. MŠMT nerozhodlo, jak bude ztráta vypořádána, ani neřešilo skutečnost, že školní hospodářství vykonávají ztrátovou hospodářskou činnost, přestože podle vyhlášky č. 205/1991 Sb. může příspěvková organizace provozovat hospodářskou činnost za předpokladu, že prostředky získané hospodářskou činností využívá ke zkvalitování své hlavní činnosti, a podle metodického pokynu MŠMT č. j. 18713/97-40-I hospodářská činnost v organizacích regionálního školství, jimiž jsou i školní hospodářství, nesmí být v ročním úhrnu ztrátová.

- 6) Vzhledem k nižší poptávce po absolventech středních zemědělských škol zahájilo MŠMT v roce 1993 přípravné práce k transformaci sítě zemědělských škol a školních hospodářství. V roce 1996 rozhodlo o transformaci 50 školních hospodářství s cílem zajistit optimalizaci jejich majetku a činností a jejich ekonomickou soběstačnost. V roce 1996 transformaci zastavilo z důvodu zjištění závažných nedostatků v jejím řízení. V roce 1997 pak rozhodlo o pokračování transformace se zdůvodněním, že kontrolní komise nezjistila žádné okolnosti, které by průběh transformace mohly negativně ovlivnit. Transformace školních hospodářství nebyla do ukončení kontroly dořešena ani vyhodnocena a pokračovala programem optimalizace sítě školních hospodářství, který trvá do současné doby a jehož výsledkem je další snižování počtu školních hospodářství.

- 7) MŠMT v kontrolovaném období u školních hospodářství samo neprovádělo průběžnou systematickou kontrolní činnost ani ji dostatečným způsobem nezabezpečovalo prostřednictvím školských úřadů. Ve stručné analýze stavu sítě zemědělských škol a školních hospodářství z roku 1994 MŠMT konstatuje, že ve školních hospodářstvích není za poslední 4 roky prakticky prováděna potřebná kontrolní činnost, protože Česká školní inspekce ani školské úřady se v jejich systému, strukturaci a účelovosti neorientují. Ani v následujícím období ke zlepšení situace nedošlo, neboť u školních hospodářství byly prováděny kontroly zaměřené na plnění úkolů transformace pouze v letech 1995 a 1996 a výjimečně školskými úřady na základě požadavku MŠMT při zjišťování konkrétních problémů. Kontroly však nezachytily závažné nedostatky, jako např. nesprávné vykazování majetku, neoprávněné odepisování najatého majetku, neocenění pozemků a jejich nevedení v účetní evidenci, neoprávněnou tvorbu fondu reprodukce investičního majetku, nedostatky ve vykazování hlavní a hospodářské činnosti s návazností na daňové předpisy a na předpisy o živnostenském podnikání.

II. Školské úřady

Podle ustanovení § 9 zákona č. 564/1990 Sb. školské úřady ekonomicky zabezpečují školská zařízení, které zřizuje MŠMT, kontrolují efektivnost hospodaření s finančními prostředky a provádějí s nimi finanční vypořádání.

Kontrolované školské úřady poskytly 11 kontrolovaným školním hospodářstvím v období let 1991 až 1998 finanční prostředky státního rozpočtu v celkové výši 228,7 mil. Kč.

Kontrolu u školních hospodářství prováděly jen ojedinele, a to převážně na základě požadavků MŠMT. V letech 1991 až 1998 uskutečnily u školních hospodářství kontrolovaných NKÚ pouze 21 kontrol, při nichž ve většině případů nedostatky obdobné těm, které jsou popsané v tomto kontrolním závěru, nezjistily.

III. Školní hospodářství

Evidence majetku a nakládání s ním

- 1) Školní hospodářství evidovala ve svém účetnictví na účtech účtové třídy 0 v letech 1991 a 1992 jako základní prostředky a v období let 1993 až 1998 jako hmotný investiční majetek i nemovitý majetek (budovy, haly a stavby), k němuž jim nabytím účinnosti zákona č. 229/1991 Sb. zaniklo právo hospodaření. V rozporu s Postupy účtování vydanými FMF na základě zákona č. 563/1991 Sb. neevidovala majetek převedený do správy PF ČR v podrozvahové evidenci jako najatý majetek. V důsledku tohoto postupu pak vykazovala v rozvahách nesprávné údaje o stavech majetku. Tyto nesprávné údaje MŠMT přebíralo do souhrnných výkazů.

Hodnota tohoto majetku činila k 31. 12. 1998 u osmi kontrolovaných školních hospodářství celkem cca 356,7 mil. Kč.

- 2) Školní hospodářství neoceňovala pozemky, na nichž hospodařila, a nevedla je v podrozvahové evidenci. Pozemky najaté od PF ČR a od ostatních vlastníků vedla pouze v operativní evidenci. Ke dni 31. 12. 1998 nevedlo osm školních hospodářství na podrozvahových účtech najaté pozemky o celkové výměře nejméně 3 872 ha.
- 3) Tři školní hospodářství provedla po účinnosti zákona č. 229/1991 Sb., kterým jim zaniklo právo hospodaření, technické zhodnocení budov, hal a staveb v celkové hodnotě nejméně 17,1 mil. Kč. Následně školní hospodářství platila ze zhodnoceného majetku PF ČR zvýšené nájemné, neboť výše nájemného byla odvozena od hodnoty najatého majetku.

- 4) Některá školní hospodářství neoprávněně nakládala s majetkem, k němuž neměla právo hospodaření.

Např. Školní hospodářství Opava do ukončení kontroly neuzavřelo s PF ČR nájemní smlouvu na budovy a stavby ve správě PF ČR, a užívalo tak bezplatně nemovitosti v hodnotě cca 71 mil. Kč, přestože PF ČR návrh nájemní smlouvy předložil již v roce 1994. Navíc v roce 1992 odprodalo vepřín, který byl podle zákona č. 229/1991 Sb. ode dne 24. 6. 1991 ve správě PF ČR. Školní hospodářství Šumperk neoprávněně dále pronajímalo za úplaty fyzickým a právnickým osobám nemovitý majetek, k němuž mu ze zákona č. 229/1991 Sb. zaniklo právo hospodaření. Školní hospodářství Hořovice financovalo rekonstrukci kravína z úvěru od České spořitelny, a. s., ve výši 10 mil. Kč. Při uzavírání smlouvy o úvěru dalo do zástavy nemovitý majetek ve správě PF ČR, který vydávalo za majetek, k němuž má právo hospodaření.

- 5) Školní hospodářství v kontrolovaném období v rozporu s ustanoveními § 27 odst. 1 a § 15 odst. 2 vyhlášky č. 119/1988 Sb., o hospodaření s národním majetkem, řádně nevymáhala své pohledávky ani neúčtovala svým odběratelům úroky, případně poplatky z prodlení za pozdě uhrazené pohledávky. Pět školních hospodářství nevymáhalo pohledávky v celkové výši nejméně 5 mil. Kč.

Tímto postupem školní hospodářství porušila i ustanovení § 30 odst. 2 vyhlášky č. 205/1991 Sb., dle něhož je organizace hospodařící s rozpočtovými prostředky povinna mimo jiné dbát, aby dosahovala maximálních příjmů.

- 6) Pět školních hospodářství ve 24 případech nepostupovalo při prodeji majetku v souladu s ustanoveními § 45 odst. 1 a 2 zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, ve znění pozdějších předpisů, neboť převedlo majetek do vlastnictví jiných osob bez výjimek udělených vládou, případně realizovala prodeje bez stanovení ceny znalcem.

- 7) Školní hospodářství při pořizování hmotného investičního majetku nedodržovala v některých případech závazné postupy zadavatelů veřejných zakázek stanovené zákonem č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů, přestože jsou podle ustanovení § 2 zákona č. 199/1994 Sb. zadavatelé veřejných zakázek. Tato skutečnost byla zjištěna u pěti školních hospodářství, která v období ode dne účinnosti zákona do 31. 12. 1998 pořídila v 13 případech hmotný investiční majetek v celkové hodnotě nejméně 13 mil. Kč, aniž by při výběru dodavatele postupovala v souladu se zákonem č. 199/1994 Sb.

- 8) Kontrolovaná školní hospodářství při inventarizacích budov, staveb a pozemků nezjistila, že stav majetku vedený v účetnictví neodpovídá majetku, k němuž mají právo hospodaření.

Kromě toho v některých případech porušila ustanovení § 29 odst. 1 zákona č. 563/1991 Sb., neboť neprováděla dokladové inventarizace účtů, nedoložila inventurní soupisy pohledávek a nezjistila rozdíly mezi stavem účetním a fyzickým.

Vykazování hospodářského výsledku

- 1) Školní hospodářství nepostupovala v souladu s ustanovením § 29 odst. 2 vyhlášky č. 205/1991 Sb. tím, že nevedla v účetnictví odděleně hlavní a hospodářskou činnost a přistupovala rozdílně k vykazování hlavní a hospodářské činnosti.

- a) Některá školní hospodářství (např. Školní hospodářství Lanškroun) vykazovala od roku 1993 celou svou výrobní činnost jako činnost hospodářskou, a to v návaznosti na skutečnost, že vzhledem ke konkurenceschopnosti svých výrobků na trhu uplatňovala u svých výrobků a služeb daň z přidané hodnoty. Tato školní hospodářství zahrnovala na konci účetních období celkový hospodářský výsledek organizace do přiznání k dani z příjmů právnických osob jako hospodářský výsledek před zdaněním. V účetních výkazech pro svého zřizovatele vykazovala však svou výrobní činnost jako činnost hlavní.

- b) Jiná školní hospodářství (např. Školní hospodářství Šumperk) v období let 1993 až 1995 vykazovala jako činnost hospodářskou pouze pronájmy státního majetku, ostatní činnost vykazovala jako činnost hlavní. Počínaje rokem 1996 začala vykazovat jako hlavní činnost pouze náklady související s praxí žáků, s chovem sportovních koní, s myslivostí a s restitučními nároky, a to ve výši příspěvku na činnost poskytnutého MŠMT. Tímto způsobem vykazovala z hlavní činnosti nulový hospodářský výsledek a všechny ostatní náklady a výnosy související s ostatními činnostmi zahrnula do přiznání k dani z příjmů právnických osob, tzn., že tyto ostatní činnosti vykazovala jako činnost hospodářskou. Hospodářský výsledek z celé své činnosti tak vykazovala jako hospodářský výsledek z hospodářské činnosti.

- c) Další školní hospodářství (např. Školní hospodářství Benešov) v období od roku 1993 do roku 1997 rozdělovala náklady a výnosy mezi hlavní a hospodářskou činnost v poměru odpovídajícím výši příspěvku na provoz od zřizovatele k celkové výši tržeb z výroby. V roce 1998 pak vykázala veškeré náklady, které přesáhly výši příspěvku na činnost, jako náklady hospodářské činnosti. Koncem roku vykázala nulový hospodářský výsledek z hlavní činnosti a celkovou ztrátu vykázala do výsledku hospodářské činnosti.

V návaznosti na výše uvedené způsoby vykazování hlavní a hospodářské činnosti vykazovala školní hospodářství hospodářskou činnost jako ztrátovou. Např. Školní hospodářství Šumperk vykázalo v roce 1996 ztrátu z hospodářské činnosti ve výši 6,5 mil. Kč, v roce 1997 ve výši 7,5 mil. Kč a v roce 1998 ve výši 5,6 mil. Kč; Školní hospodářství Benešov vykázalo v roce 1996 ztrátu z hospodářské činnosti ve výši 1 mil. Kč, v roce 1997 ve výši 1 mil. Kč a v roce 1998 ve výši 2,6 mil. Kč apod.

- 2) Školní hospodářství zahrnovala do svých nákladů v letech 1991 až 1998 i odpisy z nemovitého majetku - budov, hal a staveb, k němuž jim zaniklo právo hospodaření dne 24. 6. 1991. Školní hospodářství tímto způsobem neoprávněně snižovala své hospodářské výsledky v jednotlivých letech. U osmi kontrolovaných školních hospodářství činila tato částka za období let 1991 až 1998 nejméně 32,4 mil. Kč.

Např. Školní hospodářství Třebíč zahrnuje v období let 1991 až 1998 do svých nákladů neoprávněně odpisy v celkové výši 9,8 mil. Kč, Školní hospodářství Jihlava v období let 1991 až 1998 celkem ve výši 2,9 mil. Kč, Školní hospodářství Šumperk za období let 1993 až 1998 nejméně ve výši 6,4 mil. Kč, Školní hospodářství Lanškroun za období let 1994 až 1998 nejméně ve výši 3,3 mil. Kč apod.

V návaznosti na neoprávněně odepisování výše uvedeného majetku vytvářela školní hospodářství neoprávněně fond reprodukce investičního majetku ve výši odpisů z tohoto majetku.

- 3) Školní hospodářství postupovala v rozporu s ustanovením § 4 odst. 1 písm. f) zákona č. 576/1990 Sb., ve znění zákona č. 10/1993 Sb., tím, že do státního rozpočtu neodváděla výnosy z pronájmů a z prodejů státního majetku, k němuž vykonávala právo hospodaření.

Za období let 1993 až 1998 neodvedla výnosy z pronájmů a z prodejů státního majetku nejméně ve výši 22,2 mil. Kč.

Některá školní hospodářství (např. Školní hospodářství Lanškroun, Školní hospodářství Opava, Školní hospodářství Šumperk) zahrnovala neoprávněně výnosy ze státního majetku do příznání k dani z příjmů právnických osob, přestože podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších změn a doplňků, nejsou tyto příjmy předmětem daně z příjmů.

- 4) Školní hospodářství nedodržela ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 563/1991 Sb., neboť nezaúčtovala do přísluš-

ného účetního období některé účetní případy týkající se tvorby a čerpání fondu reprodukce základních prostředků. Např. Školní hospodářství Šumperk v roce 1995 neprokázalo proúčtování odpisů hmotného investičního majetku jako zdroje fondu reprodukce základních prostředků ve výši 2,8 mil. Kč a čerpání tohoto fondu při pořízení zvířat základního stáda v roce 1995 ve výši 1,8 mil. Kč, v roce 1996 ve výši 2,4 mil. Kč a v roce 1997 ve výši 1,7 mil. Kč. Tímto způsobem v uvedených účetních obdobích zkracovalo stav finančních fondů organizace. Školní hospodářství Lanškroun neproúčtovalo některé účetní případy týkající se účetního období a nesprávně vykázalo za účetní období roku 1997 hospodářský výsledek vyšší nejméně o 1,3 mil. Kč. Zároveň zkracovalo stav účtu nedokončených investic.

Vypořádání restitucí

Školní hospodářství byla ve smyslu zákona č. 229/1991 Sb. povinnými osobami k vydávání restitucí a restitučních náhrad oprávněným osobám. Kontrolou bylo zjištěno, že šest z 11 kontrolovaných školních hospodářství postupovalo při vydávání majetku v rozporu se zákonem č. 229/1991 Sb., který stanoví pravidla vydávání restitucí a restitučních náhrad.

- 1) Šest školních hospodářství postupovalo při vydávání restitučních náhrad v rozporu s ustanovením § 28a zákona č. 229/1991 Sb., když vydávalo oprávněným osobám náhrady za mrtvý inventář v cenách stanovených dohodou, případně za ceny stanovené znaleckým posudkem ke dni vydání majetku, nikoliv za ceny stanovené podle cenových předpisů platných ke dni 24. 6. 1991.
- 2) Dvě školní hospodářství nedodržela zákonnou lhůtu k uzavření dohody o vydání nemovitosti s oprávněnými osobami, uvedenou v ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb.
- 3) Jedno školní hospodářství vydalo ve dvou zjištěných případech restituční náhrady, přestože žadatelům právo na vydání náhrad zaniklo v důsledku uplatnění nároků po lhůtě stanovené v § 13 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb.

Ostatní zjištění

- 1) Školní hospodářství Hořovice a Školní hospodářství Březnice v rozporu s ustanovením § 15 odst. 3 vyhlášky č. 205/1991 Sb., které umožňuje příspěvkovým organizacím nákup cenných papírů pouze z prostředků rezervního fondu, nakoupily cenné papíry v celkové hodnotě téměř čtvrt milionu Kč z provozních prostředků.
- 2) Školní hospodářství Benešov uhradilo ve třech případech pořízení strojních a stavebních investic z provozních prostředků v celkové částce více než půl milionu Kč.

- 3) Tři školní hospodářství prováděla hospodářské činnosti bez živnostenského oprávnění. Např. Školní hospodářství Třebíč provozovalo v letech 1991 až 1995 skládku a skládkování zeminy a sutě, za což získalo od odběratelů celkem téměř milion Kč. Školní hospodářství Šumperk provozovalo v letech 1997 a 1998 prodejnu masa a Školní hospodářství Jihlava provozovalo v letech 1992 až 1994 autodopravu pro cizí organizace.
- 4) Tři školní hospodářství porušila ustanovení § 30 odst. 2 vyhlášky č. 205/1991 Sb. tím, že nevhodně používala rozpočtové prostředky na krytí jiných než pouze nezbytných potřeb a na opatření nezakládající se na právních předpisech. Např. Školní hospodářství Lanškroun použilo rozpočtové prostředky na sponzorování činnosti sboru dobrovolných hasičů a Školní hospodářství Hořovice při nákupu nemovitosti vynaložilo nevhodně částku nejméně 1,2 mil. Kč.

Vyhodnocení

Při kontrole školních hospodářství byly zjištěny závažné nedostatky při vymezení majetku, k němuž mají školní hospodářství právo hospodaření. MŠMT vymežilo ve zřizovacích listinách školním hospodářstvím právo hospodaření i k nemovitému majetku, ke kterému jim toto právo zaniklo zákonem č. 229/1991 Sb. ke dni 24. 6. 1991 ještě před vydáním zřizovacích listin. Chybné vymezení majetku MŠMT odůvodnilo tím, že jeho pracovníci zřejmě nebyli o existenci uvedeného zákona informováni. V sedmi kontrolovaných případech se jednalo o budovy, haly a stavby v celkové hodnotě cca 435 mil. Kč a o neoceněné pozemky v celkové výměře cca 5 737 ha. V důsledku tohoto postupu MŠMT školní hospodářství vykazovala v rozvahách nesprávné stavy majetku, které MŠMT přebíralo do souhrnných výkazů. MŠMT ani v následujícím období tento stav nenapravilo a vykazovalo ve výkazu Rozvaha příspěvkových organizací v letech 1991 až 1998 nesprávné údaje (k 31. 12. 1998 činila hodnota tohoto majetku u osmi kontrolovaných školních hospodářství cca 356,7 mil. Kč).

V důsledku nesprávného vymezení majetku a nedostatečného metodického řízení ze strany MŠMT školní hospodářství nevedla majetek, k němuž jim zaniklo právo hospodaření, v podrozvahové evidenci jako najatý majetek, ale vedla jej nadále ve své účetní evidenci, neoprávněně jej odepisovala a neoprávněně vytvářela část fondu reprodukce investičního majetku. V této souvis-

losti bylo zjištěno, že v žádném obecně závazném právním předpisu není stanoveno, kdo má v účetnictví na majetkových účtech evidovat nemovitý majetek, který na základě zákona č. 229/1991 Sb. přešel do správy PF ČR. Školní hospodářství měla tento majetek (podle současně platných předpisů) vést v podrozvahové evidenci a PF ČR jej vedl (na základě stanovisek MF) rovněž v podrozvahové evidenci. Z uvedeného vyplývá, že až školní hospodářství povedou majetek ve správě PF ČR na podrozvahových účtech, nebude tento majetek vykazován v rozvaze u žádné organizace. Uvedená zjištění z této kontrolní akce znovu potvrdila, že výkonu práva hospodaření se státním majetkem není věnována dostatečná pozornost a není zajištěno vedení přesné a úplné evidence majetku státu.

Závažné nedostatky byly dále zjištěny ve vymezení hlavní a hospodářské činnosti a v nedostatečné kontrolní činnosti jak ze strany MŠMT, tak ze strany školských úřadů. MŠMT dostatečným způsobem neřídilo činnost školních hospodářství, a tím umožnilo jejich nejednotný postup při hospodaření s prostředky státního rozpočtu, jako např. nejednotné vykazování hospodářské činnosti a její účtování společně s hlavní činností. Následně pak nebylo možné prokázat použití prostředků státního rozpočtu pouze na zabezpečení hlavní činnosti.

Školní hospodářství nevedla správně a úplně evidenci majetku a dostatečně důsledně neprováděla jeho inventarizaci. S majetkem, k němuž neměla právo hospodaření, i s majetkem, k němuž toto právo vykonávala, nakládala v některých případech neoprávněně a nedodržovala obecně závazné právní předpisy. Zkreslovala stavy finančních a majetkových fondů organizace, neodváděla výnosy z pronájmu a prodeje státního majetku do státního rozpočtu, dostatečně účinně nevymáhala neuhrazené pohledávky. MŠMT ani školské úřady tyto nedostatky ve většině případů při své kontrolní činnosti nezjistily.

MŠMT účinně neřešilo ztrátovost hospodaření školních hospodářství. V období od roku 1991 do roku 1998 vykazovala školní hospodářství ztrátu z hlavní i hospodářské činnosti v celkové výši 201,8 mil. Kč.

Výsledkem transformace školních hospodářství, na níž MŠMT pracuje již od roku 1993, měla být optimalizace činnosti a majetku a zajištění jejich ekonomické soběstačnosti. MŠMT do konce roku 1999 však pouze snížilo jejich počet.